

Diagnoza potencjału kulturalnego mieszkańców Sandomierza

Realizacja w ramach projektu „Przepis na diagnozę w Sandomierzu” finansowanego przez
Narodowe Centrum Kultury w ramach programu Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne 2017

Opracowanie:
Marta Nazaruk-Napora
Agnieszka Duda-Jastrzębska

Lubelska Grupa Badawcza

Maj 2017

SPIS TREŚCI

Spis treści	2
1. Wprowadzenie	3
Słowo od koordynatorki	4
Opis zestawu narzędzi zastosowanych w diagnozie	5
Realizacja badań	9
3. Sandomierz - miasto a kultura	12
Ocena kulturalna Sandomierza	13
Sandomierskie Centrum Kultury	16
Strategia działań na przyszłość czyli jaka powinna być idealna instytucja kulturalna	18
4. Potencjał kulturotwórczy mieszkańców i miejsc Sandomierza	20
Mieszkańcy i ich potencjał kulturotwórczy (zainteresowania, sposoby spędzania wolnego czasu, zaangażowania w działania kulturalne)	20
Miejsca ciekawe, sentymentalne, z potencjałem	25
Wpływ na ofertę kulturalną	29
5. Pomysły na działania	31
6. Wnioski	35

1. WPROWADZENIE

Sandomierskie Centrum Kultury zainicjowało projekt “Twój przepis na diagnozę w Sandomierzu”, by wyjść do mieszkańców i porozmawiać o kulturze w Sandomierzu. Diagnoza stanowi połączenie wiedzy, doświadczeń, pomysłów i potrzeb społeczności Sandomierza. W realizacji założono partycypacyjne podejście. Działania badawcze realizowane były przez pracowników i wolontariuszy, którzy mieli za zadanie poznać doświadczenia różnych ludzi związane z kulturą. Nawiązano wiele relacji z mieszkańcami, wymieniono wiele słów, a także stworzono gotowe pomysły na to, co ma się jeszcze dziać w Sandomierzu. Celem diagnozy było włączenie jak największej liczby mieszkańców do współtworzenia mapy zasobów kulturotwórczych Sandomierza. Mapowanie osób, organizacji i miejsc pokazało lokalną różnorodność. Najważniejszy jest fakt, że poprzez działania w ramach projektu mieszkańcy zastanowili się nad swoimi potrzebami związanymi z kulturą, a nawet nad tym, czy chcą mieć wpływ na politykę kulturalną miasta.

Słowo od koordynatorki

„Przepis na kulturę w Sandomierzu”, który oddajemy w Państwa ręce, to efekt kilkumiesięcznej pracy, która sięga daleko wstecz, zanim jeszcze powstał projekt o podobnie brzmiącym tytule, dofinansowany ze środków Narodowego Centrum Kultury.

„Przepis na kulturę w Sandomierzu” powstał z potrzeby skonsolidowania i wyciągnięcia wniosków z wieloletnich doświadczeń pracy z przedstawicielami społeczności lokalnej oraz sandomierskimi środowiskami sektora kultury. Szansę na zaspokojenie tej potrzeby dało nam Narodowe Centrum Kultury, które pod koniec 2016 roku ogłosiło program Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne 2017. Po opublikowaniu wyników okazało się, że Sandomierskie Centrum Kultury, jako jedna z 50 instytucji kultury z całej Polski, znalazło się na liście tegorocznych beneficjentów programu. To był sukces i jednocześnie wielka szansa rozwoju dla naszego domu kultury.

Spełniało się jedno z moich zawodowych pragnień, które idealnie wpisało się w cele programu Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne. Zależało mi na tym, aby Sandomierskie Centrum Kultury przeprowadziło diagnozę potencjału kulturotwórczego Sandomierza i jego mieszkańców, a następnie w oparciu o wyniki diagnozy wprowadziło nowatorskie działania animacyjne, ukierunkowane na bliską współpracę z przedstawicielami lokalnej społeczności.

W okresie od marca do maja 2017 roku zespół projektowy, w skład którego weszli pracownicy Sandomierskiego Centrum Kultury oraz wolontariusze, przeprowadził szereg działań animacyjno – badawczych, których wyniki zostały szczegółowo opisane w niniejszym dokumencie. To był czas bardzo intensywnej pracy, ukierunkowanej na zbieranie opinii na temat kultury w Sandomierzu, propozycji zmian a także szukanie rozwiązań w celu przeprowadzenia i utrwalenia tych zmian. Zależało nam na odkryciu talentów oraz wzmocnieniu potencjału społecznego, czego owocem, mamy nadzieję, będą w przyszłości inicjatywy mieszkańców na rzecz dobra wspólnego oraz przestrzeni publicznej Sandomierza.

Marta Szpyra
Sandomierskie Centrum Kultury

2. KONCEPCJA BADAWCZA

Głównym celem działań animacyjno-badawczych była identyfikacja potencjału kulturotwórczego w mieście. Diagnoza miała na celu wskazanie potencjału kulturalnego Sandomierza czyli roli, jaką w tworzeniu kultury mogą pełnić instytucje/organizacje i grupy nieformalne działające w sferze kultury w Sandomierzu, a także poszukiwanie mieszkańców (charakterystyka, potrzeby w zakresie kultury) i miejsc kulturotwórczych w mieście.

Opis zestawu narzędzi zastosowanych w diagnozie

Narzędzia wybierane są na zasadzie triangulacji metod jakościowych i ilościowych oraz narzędzi, aby najpełniej opisać i zdiagnozować potencjał kulturotwórczy Sandomierza. Opierają się na doświadczeniach z zakresu socjologii, antropologii, etnografii czy kulturoznawstwa. Zebrany materiał, dzięki temu, uzupełnia się i jest możliwe głębsze przeanalizowanie problematyki badawczej.

Z założenia realizacja diagnozy w projekcie „Twój przepis na diagnozę w Sandomierzu” miała być partycypacyjna i oparta na działaniach wolontariuszy-badaczy oraz aktywizująca mieszkańców. W trakcie realizacji działań łączono techniki badawcze z animacyjnymi. Zbieranie materiałów dopasowano do procesu animacyjnego, dlatego też narzędzia w pełni dopasowywano do potrzeb.

Zestaw zastosowanych narzędzi badawczych:

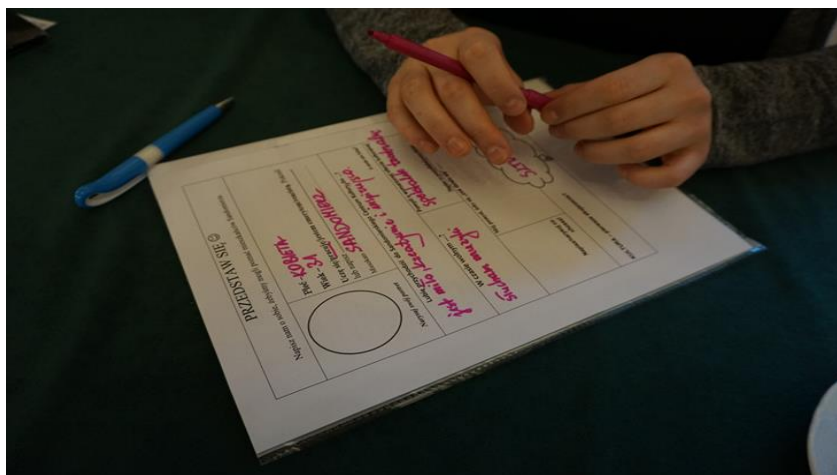
- **Ankieta papierowa i internetowa** – kwestionariusz ankiety pozwalający na zebranie danych ilościowych i uzyskanie podstawowych informacji na temat opinii mieszkańców bez ich pogłębiania. Ankieta zastosowana była w dwóch formach, pozwalających na dotarcie do nieco innych grup mieszkańców – papierowej i elektronicznej. Na wydarzeniach dodatkowo zastosowano ankietę “wydzierankę” – prosty kwestionariusz zbudowany w postaci kuponu, na którym odpowiedzi zaznacza się poprzez naddarcie

odpowiedniego miejsca. Ankieta zajmuje bardzo mało czasu i jest idealna do zastosowania na różnego rodzaju imprezach masowych ¹.

Rysunek 1. Ankieta papierowa. Fot. SCK

- **Ankieta rysunkowa „Przedstaw się”** – ankieta pozwala na nietypowe zadanie pytań, dzięki częściowo rysunkowej formie i kontekstowi przedstawiania się pozwala dotrzeć do wielu informacji w przyjemny dla respondenta sposób. Odpowiedzi nie są w żaden sposób podzielone w kafeterie, każdorazowo respondent ma pełną dowolność odpowiedzi, stąd wyników tej ankiety nie da się potraktować jako wyników ilościowych.

Rysunek 2. Ankieta „Przedstaw się”. Fot. SCK

¹ Inspiracją był kupon. Źródło: <http://stocznia.org.pl/narzedzia-do-ewaluacji-projektow-w-dziedzinie-edukacji-kulturalnej/>

- **Warsztat kreatywny** – warsztat oparty na aktywnych metodach pracy w grupie, pozwalający wspólnie dotrzeć do interesujących nas odpowiedzi i informacji, a także poszukiwać rozwiązań. Warsztat dostarcza danych jakościowych.

Rysunek 3. Warsztat kreatywny. Fot. SCK

- **Wywiad indywidualny pogłębiony** – jedna z podstawowych metod jakościowych. Wywiad pogłębiony to rozmowa na temat zaplanowanych z góry zagadnień. Pytania nie są sformułowane w konkretny sposób, ani nie wymagają wyboru odpowiedzi z kafeterii. Istotą takiego wywiadu jest rozmowa i dopytywanie w interesujących kwestiach.
- **Spacer badawczy fotograficzny/audiowizualny** – metoda jakościowa polegająca na spacerze wraz z grupą mieszkańców do wskazanych przez nich, ważnych punktów miasta. Każde z tych miejsc jest w grupie omawiane, jakie jest, jakie emocje budzi, czy ma potencjał, co mieszkańcy chcieliby w danych miejscu zrobić. Spacer jest dokumentowany fotograficznie i rejestrowany dźwiękowo.
- **Plakaty/wiszące pytanie** – technika pozwalająca na szybkie uzyskanie pytań na interesujące badaczy pytanie. Technika jest animacyjna, świetnie się nadaje do wykorzystania podczas eventów, umożliwia wyjście badacza do ludzi i nawiązanie relacji. Dostarcza jednak podstawowych, niepogłębionych informacji.

- **Mapowanie** – zaznaczenie miejsc o różnej charakterystyce: miejsc, w których coś się dzieje, miejsc lubianych, nie lubianych.
- **Prace plastyczne** – obrazy czasu wolnego. Technika zaproponowana dla najmłodszych, żeby mogli pokazać jak spędzają czas na zabawie. Technika dostarczyła danych jakościowych.

Realizacja badań

Badania realizowano różnorodnymi metodami opierając się w ich doborze, w dużej mierze, na możliwościach grupy badaczy: wolontariuszy i pracowników Sandomierskiego Centrum Kultury. Podstawowymi narzędziami dla realizacji tej analizy były: ankieta (on-line i papierowa) oraz warsztat kreatywny. Wszystkie pozostałe zastosowane metody pozwoliły na uzupełnienie informacji a także miały też duży walor animacyjny. Pozwalały pracownikom i wolontariuszom na wyjście do mieszkańców i już poprzez zadawanie pytań, aktywizowały mieszkańców do myślenia o kulturze i udziału w niej.

W ramach projektu zrealizowano 4 pikniki: w Porcie Kultury (2 kwietnia), na placu zabaw przy ulicy Żółkiewskiego (8 kwietnia), na Bulwarze im. Marszałka J. Piłsudskiego (23 kwietnia) oraz w Koćmierzowie (6 maja).

“Miasto powinno wychodzić do mieszkańców, tak jak dzisiaj. Takie spotkania na placu mogłyby się odbywać np. raz w miesiącu”.

Wypowiedź z wywiadu

Rysunek 6. I Piknik w Porcie Kultury.

Rysunek 7. II Piknik na placu przy ul. Żółkiewskiego

Rysunek 8. III Piknik na Bulwarze

Rysunek 9. IV Piknik w Koźmierowie

Przykładowy opis działań realizowanych podczas pikników:

“W niedzielę 2 kwietnia 2017 roku w Porcie Kultury odbył się I PIKNIK ANIMACYJNY. W trakcie pikniku trwały akcje i warsztaty animacyjno – badawcze, happeningi w lokalnej przestrzeni publicznej oraz indywidualne i grupowe rozmowy z mieszkańcami dzielnicy. Równolegle do tego odbywały się animacje dla dzieci, prowadzone przez grupę animatorów „Stacyjkowo”. Dzieci znakomicie bawiły się przy pomocy kolorowej chusty animacyjnej, balonów i gigantycznych baniek mydlanych. Atrakcją było również malowanie kredą na chodniku. Powstała kolorowa lokomotywa, w której wagonach dzieci malowały obrazy czasu wolnego. Wielką popularnością cieszyła się kawiarenka z darmową kawą, herbatą i różnego rodzaju smakołykami, które serwowane były w zamian za wypełnienie ankiet. Oprócz ankiety papierowej na pikniku funkcjonowała także ankieta „wydzieranka”, która wzbudziła wielkie zainteresowanie i okazała się najlepszą formą zbierania opinii wśród uczestników tego rodzaju wydarzeń. Mapowanie Sandomierza także cieszyło się dużą popularnością. Uczestnicy pikniku mogli zaznaczyć

na mapie Sandomierza miejsca, które ich zdaniem są ciekawe, atrakcyjne lub mają dla nich wartość sentymentalną. Wiszące na sznurze od bielizny pytania: „Co Cię interesuje?” oraz „Jak spędzasz wolny czas?” doczekały się licznych i bardzo różnorodnych odpowiedzi. Piknik uatrakcyjniły występy artystyczne lokalnych formacji muzycznych. Najpierw w plenerze odbył się mini – koncert kwartetu saksofonowego Sandomierskiej Orkiestry Dętej, a następnie zaprezentowali się młodzi wokaliści i muzycy z zespołu Sando All Stars”².

Piknik na placu zabaw był szczególnie zauważalny przez mieszkańców, a wręcz proszono o więcej takich inicjatyw.

“Pikniki Rodzinne na placu przy ul. Żółkiewskiego i koniecznie takie Pikniki w Piszczelach”.

Wypowiedź z wywiadu

Wszystkie badania były realizowane od marca do maja 2017 roku. Przeszkolenie wstępne, koncepcję badawczą, warsztat kreatywny i niniejszy raport przygotowały badaczki, natomiast badania realizował zespół wolontariuszy i pracowników SCK.

W tabeli została przedstawiona ilość zebranego materiału ze względu na zastosowane narzędzia badawcze.

Tabela 1. Tabela z zastosowanymi narzędziami badawczymi

Narzędzie badawcze	Ilość
Ankieta papierowa	201 ankiet
Ankieta on-line	58 ankiet
Ankieta „wydzieranka”	178 ankiet
Ankieta „przedstaw się”	18 sztuk
Warsztat kreatywny	2 spotkania po 2 godziny (dla mieszkańców i pracowników/wolontariuszy SCK)

² Relacja z pikników dostępna jest na stronie SCK.

Wywiad indywidualny pogłębiony	13 wywiadów
Spacer badawczy	1 spacer badawczy
Wiszące pytanie	4 wydarzenia (Stare Miasto, Nowe Miasto, Koćmierzów, Huta)
Ankieta dla pracowników	12 sztuk
Obserwacje miejsc i swobodne rozmowy z mieszkańcami Sandomierza	3 dni

Badanie nie było reprezentatywne i nie należy uogólniać wniosków dla wszystkich mieszkańców Sandomierza. Analiza ankiet, w tym i analiza porównawcza, mają za zadanie przybliżyć opinie mieszkańców odnośnie potrzeb kulturalnych i potencjału kulturotwórczego. Dane jakościowe natomiast pozwoliły na pogłębienie i wyjaśnienie niektórych sądów, a także na uzupełnienie informacji pochodzących z ankiet.

Ważnym wnioskiem technicznym jest fakt, że warto realizować ankiety internetowe, ponieważ mieszkańcy mają możliwość wypowiedzenia się na dany temat w odpowiednim dla siebie czasie oraz czują się anonimowi. Należy jednak pamiętać, żeby nie tylko publikować wnioski z ankiet, ale uwzględniać w swoich działaniach propozycje/sugestie mieszkańców. Dla dzieci i młodzieży zdecydowanie atrakcyjniejsza jest ankieta „wydzieranka”. Metody jakościowe natomiast podczas realizacji badania były wsparciem w akcjach animacyjnych.

3. SANDOMIERZ - MIASTO A KULTURA

Sandomierz to jedno z najstarszych miast Polski położone w województwie świętokrzyskim. Początki osadnictwa na tym terenie sięgają najdawniejszych czasów, co potwierdzają odkrycia archeologiczne (ślady pierwszej obecności człowieka na tym obszarze pochodzą z młodszej epoki kamiennej - neolitu - 5200 p.n.e. - 1700 p.n.e.). Zachowało się tu ponad 120 zabytków architektury np. średniowieczny układ

urbanistyczny miasta, kościół św. Jakuba, Brama Opatowska, Bazylika Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, „Ucho Igiełne” czy Ratusz.

Miasto położone jest na 7 wzgórzach lessowych (stąd określenie „Mały Rzym”). Jedną z atrakcji przyrodniczych są Góry Pieprzowe, zaliczane do najstarszych gór w Europie oraz Wąwóz Królowej Jadwigi. Przez Sandomierz przepływa Wisła.

„Kocham to miasto, pięknie się rozwija, wspaniale dojrzeła. Za każdym razem urzeka mnie na nowo”.

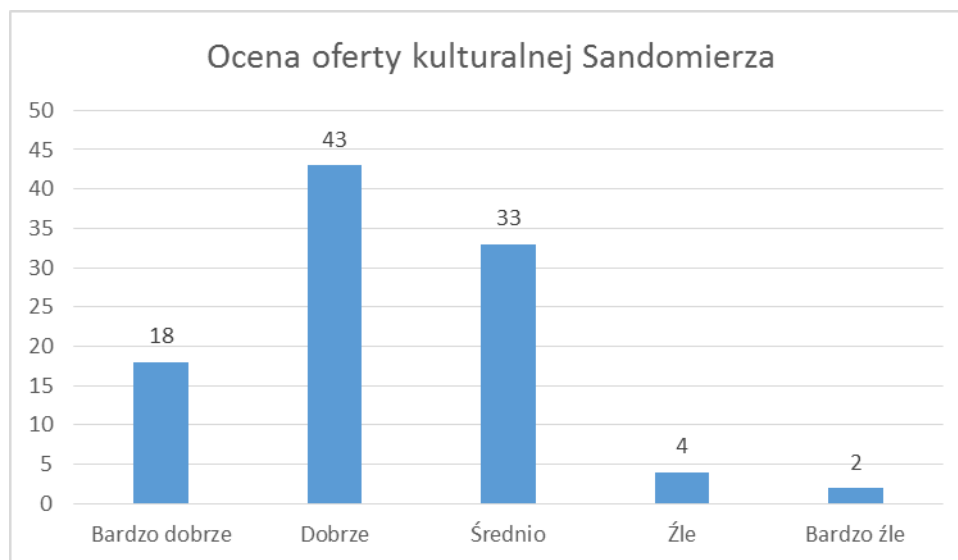
Wypowiedź osoby z ankiety

Ocena kulturalna Sandomierza

Z oferty kulturalnej Sandomierza korzystają zarówno mieszkańcy, jak i turyści. W szczególności w sezonie turystycznym odbywają się liczne wydarzenia kulturalne. Wśród nich organizowane przez SCK oraz Urząd Miejski w Sandomierzu np.:

- „Festiwal Filmów i Spotkań NieZwykłych”
- Dni Sandomierza - Truskawkowa Niedziela
- Noc Świętojańska – „Wianki”
- „Jarmark Jagielloński i Turniej Rycerski”
- „Dookoła Wody Festival”
- „Pożegnanie wakacji”
- Festiwal „Muzyka w Sandomierzu”
- „Sandomierskie Wieczory Organowe”
- "Niepokorni - uczta z piosenką nieobojętną"
- „Witamina Jazz"

Oferta kulturalna przez 61% badanych jest oceniana pozytywnie (18% ocen bardzo dobrych, a 43% dobrych). Średnią ocenę działań w zakresie kultury wystawiło miastu 33% badanych. Tylko 6% respondentów jest niezadowolonych (4% ocena zła, 2% bardzo zła). Trudno określić, czy to jest stan zadowalający, lecz raczej można potraktować jako stan wyjściowy, żeby po okresie roku ponownie spytać się mieszkańców o ocenę oferty kulturalnej Sandomierza.

Rysunek 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Jak oceniasz ofertę kulturalną Sandomierza?”, w %, N=171, ankieta „wydzieranka”.

Na stronie prowadzonej przez Urząd Miejski przedstawione zostały instytucje kulturalne działające w Sandomierzu m. in.: biblioteki (Miejska Biblioteka Publiczna: Filia nr 1 oraz Filia nr 2; Biblioteka Pedagogiczna; Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu), Sandomierskie Centrum Kultury wraz z jego jednostkami, muzea (Muzeum Diecezjalne, Muzeum Okręgowe, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego), galerie (Biuro Wystaw Artystycznych, "Cafe Galeria", GOLD & SILVER GALLERY, Galeria Otwarta; Pracownia Gobelinów; Dom Pracy Twórczej "Alicja", Galeria „Antyki”, Galeria Etnograficzna "Zapole", Galeria "Trzos", ARTGALLERY, FOTO-GALERIA „Opatowska 15”, Pracownia Krzesimowscy, Krzemień pasiasty - galeria internetowa, galeria Ryszarda Gancarza oraz Galeria Optymizmu) oraz organizacje pozarządowe (Fundacja Kultury Ziemi Sandomierskiej, Chorągiew Rycerstwa Ziemi Sandomierskiej, Diecezjalne Centrum Kultury, Edukacji i Formacji Chrześcijańskiej "Quo Vadis").

Na warsztacie oraz w ankietach mieszkańcy wskazywali instytucje/organizacje, które mają według nich największe znaczenie dla sandomierzan i warto z nimi współpracować lub rozpocząć współpracę. Są to:

- **instytucje:** Sandomierskie Centrum Kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji,

- **organizacje:** Związek Harcerstwa Polskiego, Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze, Klub Inteligencji Katolickiej, Towarzystwo Naukowe Sandomierskie, Niezależna Inicjatywa Kulturalna, Świetlica Środowiskowa, Koło Wędkarskie, świetlice szkolne, szkoły, parafie, gminne ośrodki kultury, Chorągiew Rycerstwa Ziemi Sandomierskiej; SPR Wisła Sandomierz, Uniwersytet III Wieku, TKKF Tarnobrzeg, Sandomierskie Centrum Pamięci,
- **galeria:** Biuro Wystaw Artystycznych, Galeria Otwarta,
- **muzeum:** Muzeum Diecezjalne, Muzeum Okręgowe,
- **prywatna działalność:** Fabryka Ruchu, Stacyjkowo, Drukarnia Diecezjalna, Pracownia Kreatywna Konik Morski, Pracownia Niebanalnie Kreatywna, Sklepy Scrapbookingowe, Centrum Dystrybucyjno-Szkoleniowe Powertex i Pracownia Kreatywności (firmy spoza Sandomierza) Dom Pracy Twórczej "Alicja",
- **miejsca:** Dom Katolicki, Wyższe Seminarium Duchowne.

Rysunek 11. Mapa instytucji działające w Sandomierzu. Fot. M. Nazaruk-Napora

Sandomierskie Centrum Kultury

Sandomierskie Centrum Kultury, jako samorządowa instytucja kultury, zostało powołane w celu prowadzenia szerokiej działalności obejmującej:

- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie zainteresowań i potrzeb kulturalnych,
- przygotowanie do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych,
- kształtowanie wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze.

W strukturę SCK wchodzi:

- „Kino Starówka” od 2011 roku
- Ośrodek Promocji Aktywności Kulturalnej - OPAK
- Port Kultury od 2017 roku (placówka powstała w miejscu byłego Centrum Rekreacji MOSiR)
- Dworek Koćmierzów od 2015 roku
- Centrum Informacji Turystycznej oraz Brama Opatowska
- Pracownie artystyczne SCK na Rynku Starego Miasta: sala wokalna, “Garaż muzyczny” oraz pracownia artystyczna (plastyczno-fotograficzna).

Mieszkańcom trudno określić, z czym kojarzy im się Sandomierskie Centrum Kultury, ponieważ nie wiedzą, jakie jednostki do niego wchodzi. SCK to przede wszystkim dla badanych „Kino Starówka”. OPAK, Port Kultury (bardziej kojarzony z Centrum Rekreacji MOSiR) oraz świetlica “Dworek Koćmierzów” to dla nich są inne ośrodki kultury, które nie wchodzi w strukturę SCK. W badaniach jakościowych nie pojawiło się zbyt wiele instytucji wskazywanych jako miejsce znaczące kulturalnie. Najbardziej wyraźnie pojawiła się informacja o OPAK-u, natomiast w ankietach najczęściej wskazywane jest kino.

Sandomierskie Centrum Kultury prowadzi zajęcia i warsztaty z zakresu edukacji kulturalnej o zróżnicowanym charakterze: muzycznym (Sandomierskie Studio Piosenki, formacja Sando All Stars), tanecznym (grupy taneczne Paradox), czytelnictwem i teatralnym (działalność grupy teatralnej "Metafora"), plastycznym oraz fotograficznym. W OPAK-u działa również Klub Seniora oraz prowadzone są zajęcia rekreacyjne. Od

niedawna Sandomierskie Centrum Kultury dysponuje 2 dodatkowymi lokalami: Port Kultury oraz świetlica tzw. „Dworek Koćmierzów”, który leży na obrzeżach miasta, w dzielnicy Koćmierzów. SCK chciałby rozszerzyć ofertę kulturalną i artystyczną na obszarze prawobrzeżnego Sandomierza, w dzielnicy Huta Szkła. W obu tych miejscach funkcjonuje oferta sportowo – rekreacyjna, lecz w niewielkim stopniu oferta kulturalna. W związku z tym nadrzędnym celem SCK jest stworzenie kompleksowej oferty kulturalnej, odpowiadającej potrzebom mieszkańców tej części miasta. Ponadto SCK chce zwiększyć ilość zajęć, które cieszą się największą popularnością, czyli zajęć muzycznych, wokalnych i teatralnych. Ważne dla SCK jest wypromowanie lokalnych młodych artystów poprzez zwiększenie ich widoczności podczas organizowanych w Sandomierzu największych imprez kulturalnych oraz zaangażowanie ich w cykl letnich koncertów na Starówce.

W ramach SCK działają również:

- Klub Seniora
- Sandomierska Orkiestra Dęta
- Chór SANDoMIR
- Zespół Pieśni i Tańca Ziemia Sandomierska
- Sandomierska Akademia Musicalu
- Grupa Teatralna Metafora.

Rekomenduje się uspołnienie i przejrzyste przedstawienie oferty SCK z poszczególnych podległych jednostek, żeby osoby interesujące się daną dziedziną, np. muzyką czy tańcem, mogły bez problemu znaleźć propozycje dla siebie. Zajęcia warto przedstawiać tematycznie, a nie tylko z podziałem na jednostki, które je realizują.

Podczas rozmów wskazywano, że informacja o wydarzeniach kulturalnych nie dociera do wszystkich. W niektórych miejscach uważa się, że brakuje plakatów. Z obserwacji wynika, że w mieście jest duża ilość tablic i słupów ogłoszeniowych. Warto zadbać o wypromowanie Portu Kultury, ponieważ wiele osób nie kojarzy miejsca z jego nową nazwą.

Rysunek 12. Tablica ogłoszeniowa w Sandomierzu. Fot. M. Nazaruk-Napora

Sandomierskie Centrum Kultury jest także współorganizatorem i partnerem wielu inicjatyw kulturalnych wpływających od innych lokalnych instytucji kultury: muzeów, bibliotek, fundacji i stowarzyszeń (np. Niezależna Inicjatywa Kulturalna), związków wyznaniowych czy niezależnych miejsc kulturotwórczych np. Dom Pracy Twórczej „Alicja”. SCK współpracuje również z instytucjami z innych miast np. Tarnobrzeskim Domem Kultury.

Strategia działań na przyszłość czyli jaka powinna być idealna instytucja kulturalna.

Idealna instytucja kulturalna (nie tylko dom kultury) to miejsce, które przede wszystkim otwarte jest na pomysły mieszkańców - 61% odpowiedzi badanych. Otwarte to znaczy, że nie tylko konsultuje swoją ofertę, ale i pomaga mieszkańcom ją współtworzyć. Można to zrobić poprzez zwykłe pytanie o potrzeby kulturalne zgodne z ich zainteresowaniami i ciekawością. Edukacja kulturalna odgrywa w tym zakresie dużą rolę, ponieważ osoby, które mają możliwość poznania różnych dziedzin kultury, są bardziej świadome swoich potrzeb kulturalnych. Warto zatem podejmować wszelkie akcje edukacyjne w zakresie kultury i następnie zapraszać mieszkańców do współdecydowania w sprawie oferty zajęć, wydarzeń czy innych interwencji artystycznych.

Organizacja wydarzeń artystycznych w przestrzeni miasta jest czymś, co interesuje 61% respondentów. To są nie tylko koncerty, ale także różne inne działania np. kino plenerowe, potańcówki, interwencje artystyczne w przestrzeni miejskiej. Wiele zakątków Sandomierza nie posiada infrastruktury do organizacji wydarzeń czy zajęć, natomiast bez problemu można tam podziać w przestrzeni np. przy skwerze, parku, placu zabaw.

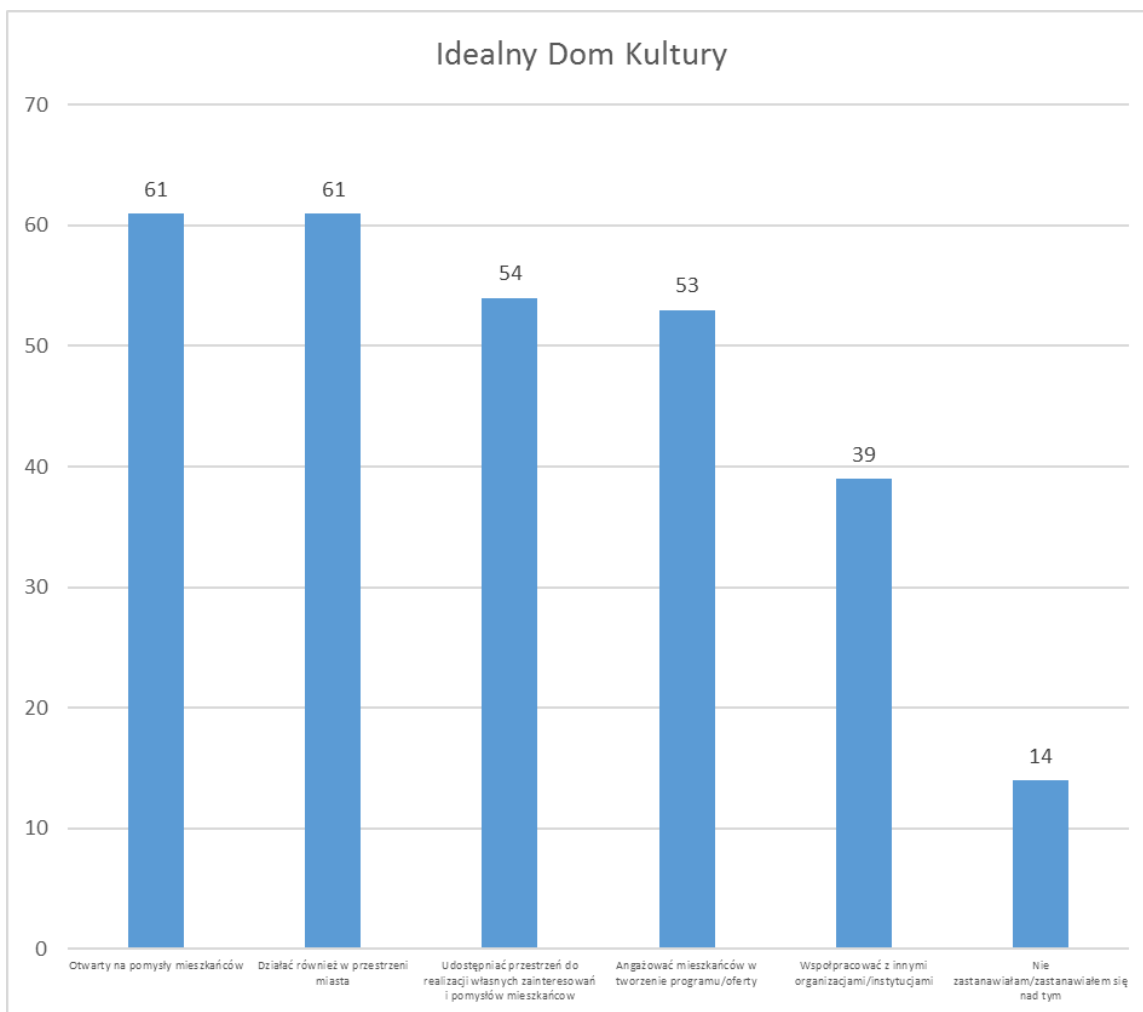
Co ciekawe, aż 54% badanych czuje potrzebę realizacji swoich zainteresowań, ale nie ma do tego zasobów np. lokalowych, osobowych, czy też wiedzy. Współpraca instytucji

z mieszkańcami w realizacji ich własnych pomysłów może zaowocować wzbogaceniem oferty o nowe, niebanalne inicjatywy. Osoby, które same realizują własne pomysły, chętnie wspierają potem instytucje, dbając o jej pozytywny wizerunek.

Angażowanie mieszkańców w tworzenie programu/oferty instytucji kultury czy wydarzenia jest potrzebne według 53% badanych. To nie tylko pytanie o opinię mieszkańców, ale już ścisła współpraca z zainteresowanymi osobami w planowaniu działalności.

Współpraca instytucji kultury z innymi instytucjami/organizacjami jest ważna dla 39% badanych. Współpraca pomiędzy instytucjami jest o tyle istotna, że pozwala na rozszerzenie działalności poprzez wzmocnienie zasobów np. kadrowych, infrastruktury, jak i finansowych. Warto nawiązywać partnerstwa pomiędzy instytucjami, ponieważ tylko tak można rozszerzyć swoją działalność poprzez zwiększenie liczby uczestników, jak i poziomu ich aktywności w sferze kultury.

Co ciekawe, i jednocześnie budujące, tylko 14% respondentów nie ma jeszcze wyobrażenia o idealnej instytucji kultury. Mieszkańcy mają już zatem własną wizję domu kultury, którą warto poznać i wdrażać.

Rysunek 13. Rozkład odpowiedzi: „Jaki według Pana/Pani powinien być idealny Dom Kultury?”, w %, N=176, ankieta papierowa i internetowa.

4. POTENCJAŁ KULTUROTWÓRCZY MIESZKAŃCÓW I MIEJSC SANDOMIERZA

Mieszkańcy i ich potencjał kulturotwórczy (zainteresowania, sposoby spędzania wolnego czasu, zaangażowania w działania kulturalne)

Mieszkańcy lubią przede wszystkim film i muzykę. Ta aktywność jest dostępna przez różne media. Jeśli znajdzie taka potrzeba, bez problemu można ją spełnić. Preferencje, co do wyboru gatunków są różne, chociaż bez problemu można je uogólnić

np. filmy (przykłady) - dramat, thriller, horror, romans, bajka, kryminał, sensacja, a muzyka (przykłady) - rock, folk, disco, muzyka klasyczna czy jazz. Muzyka przyciąga różne osoby, jest i dla małych i dużych. Są też osoby, które interesują się muzyką śpiewając, czy grając na różnych instrumentach. Patrząc na liczbę różnych zespołów i lekcji gry na instrumentach muzycznych widać, że jest duże zapotrzebowanie na takie zajęcia. Warto jednak pamiętać, że nowe technologie również sprzyjają tworzeniu muzyki i w tym kierunku podąża, w szczególności, młodzież.

Zainteresowanie podróżami/turystyką również jest wskazywane na wysokim poziomie. Sandomierz jest miastem, które zamiłowanie do turystyki rozbudza już od najmłodszych lat. Zainteresowanie podróżami wzrasta wraz z wiekiem.

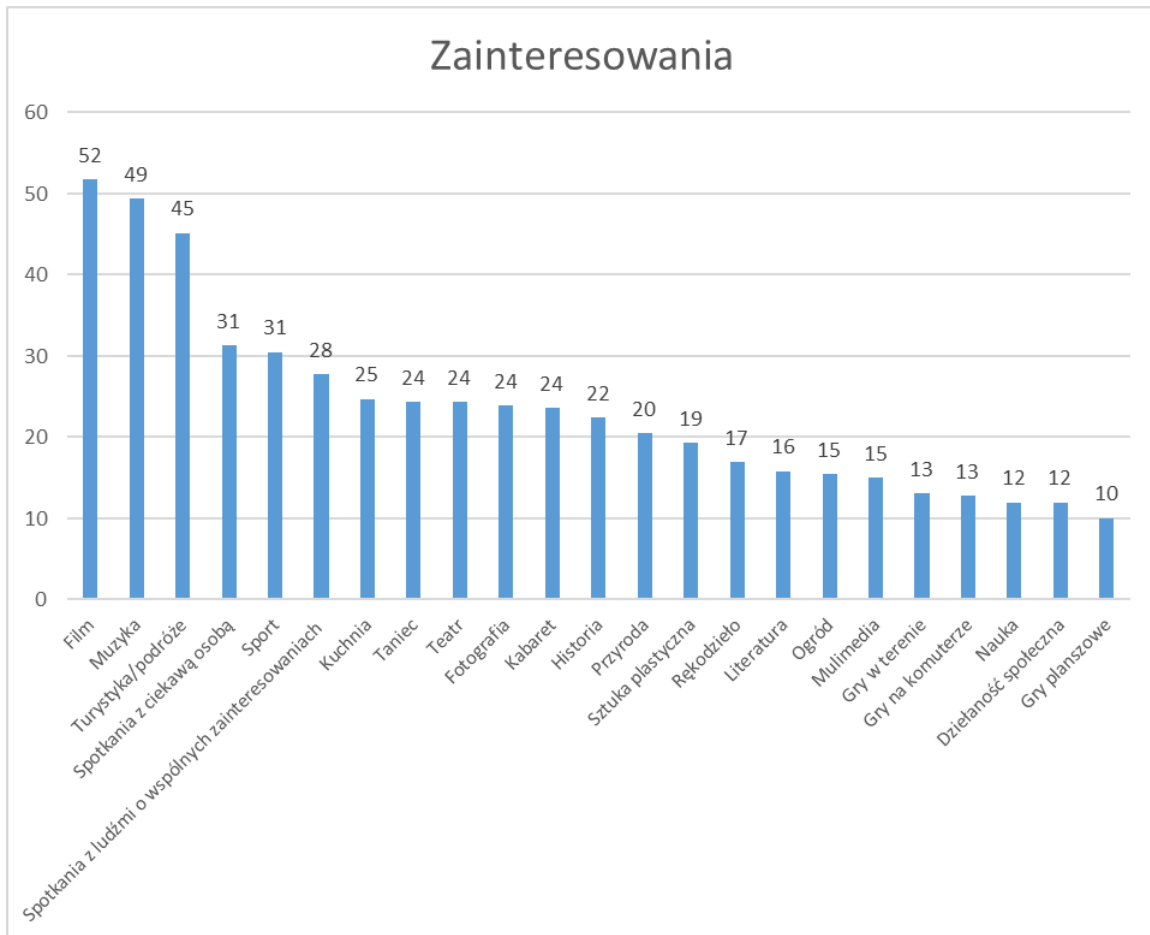
Młodzi ludzie chętnie spędzają czas na sportowo. Ważne są również spotkania, czy to z autorytetami w danej dziedzinie czy, po prostu, osób o wspólnych zainteresowaniach lub chcących wspólnie spędzić czas, np. zloty fanów, pikniki. Co 4 osoba wskazywała, że interesuje ją kuchnia, taniec, teatr, fotografia i kabaret.

Na podstawie ankiet z “wydzieranki” można wywnioskować, że dzieci i młodzież najbardziej interesują się Internetem/grami (np. nowoczesne technologie, gry i komunikacja), filmem, muzyką. Najmniej wskazań było na teatr. Analizując wypowiedzi

z rozbudowanych ankiet (papierowej i internetowej) widać, że duże znaczenie dla młodych ludzi ma jeszcze sport. Młodzi dorośli (osoby od 18 do 28 roku życia) mają zainteresowania w kierunku muzyki, filmu i sportu/turystyki. Rękodzieło i zajęcia plastyczne miały najmniej wskazań. Wśród osób w wieku 40 lat (od 28 do 40 lat) zainteresowania idą przede wszystkim w kierunku muzyki, turystyki/sportu i filmu, a najmniej wskazań dotyczyło gier/Internetu. W tej grupie widać, że są zainteresowani różnymi aktywnościami, najczęściej wybierali wiele odpowiedzi. Są grupą wiekową, która najbardziej interesuje się rękodziełem/zajęciami plastycznymi.

Grupa osób w wieku od 41 do 50 lat interesuje się przede wszystkim muzyką, filmem i turystyką/sportem, a najmniej grami/Internetem. Osoby po 50 roku życia lubią muzykę, turystykę/sport, teatr oraz film. Chętniej też sięgają po książki, niż inne grupy wiekowe. Najmniejsze zainteresowanie jest rękodziełem/zajęciami plastycznymi, kuchnią oraz tańcem. Z wiekiem wzrasta też zainteresowanie historią, tradycją i turystyką.

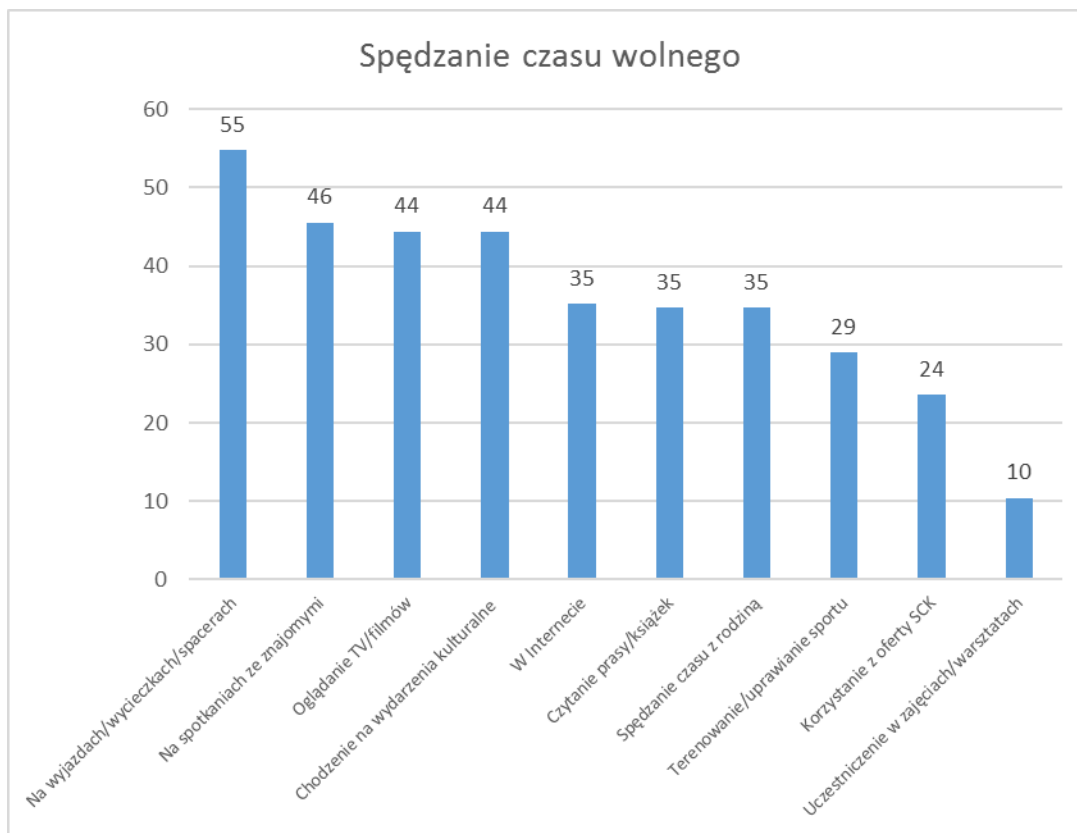
W badaniach jakościowych mieszkańcy również wskazywali swoje zainteresowania, są one bardzo różnorodne i pokrywają się z wynikami z badań ilościowych. Warto podkreślić, że młodzież nieraz wskazuje na zainteresowania związane z informatyką i programowaniem, a oprócz tego nowymi mediami. Często też pojawiają się wskazania związane z historią, rękodziełem, sportem, czy też pracami ogrodowymi.

Rysunek 14. Rozkład odpowiedzi: „Proszę wskazać co Pana/Pani najbardziej interesuje?”, w %, N=259, możliwość wielokrotnej wypowiedzi, ankieta papierowa i internetowa.

Najchętniej mieszkańcy Sandomierza chodzą na spacer lub podróżują. Czas wolny kojarzony jest z czasem wolnym od pracy/szkoły (pora weekendowa, wakacyjna). Zdecydowanie dla grupy dzieci i młodzieży aktywne spędzanie czasu wolnego oraz spotkania z przyjaciółmi są najchętniej podejmowaną aktywnością w czasie wolnym. Mieszkańcy chętniej deklarują chęć spędzenia czasu wolnego z przyjaciółmi, niż

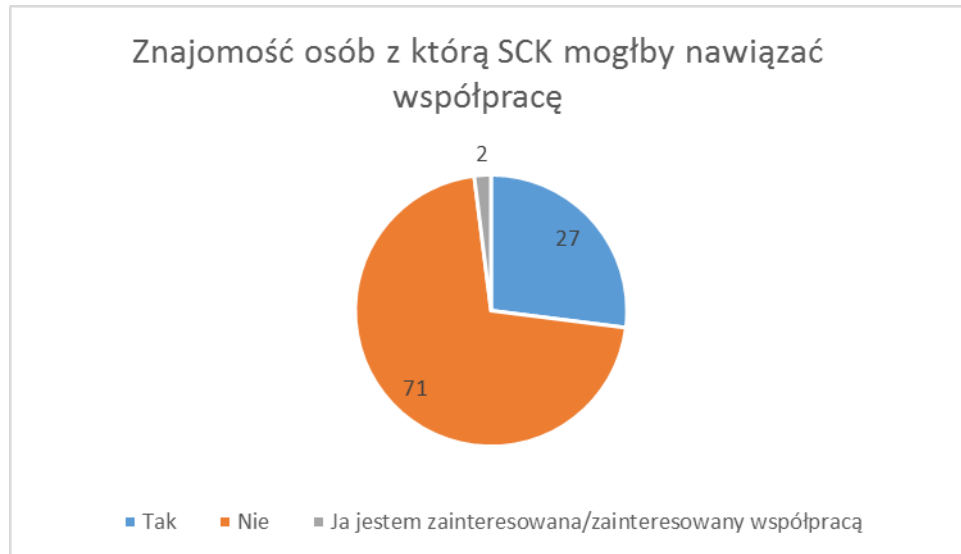
z rodziną. Młodzi rodzice natomiast spędzają czas przede wszystkim z dziećmi np. na placach zabaw. Mieszkańcy, którzy spędzają czas wolny oglądając filmy (TV, Internet, kino), z chęcią też pójść na różne wydarzenia kulturalne. Dzieci i młodzież lubią spędzać czas zarówno w Internecie, jak i na sportowo.

Rysunek 15. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „W jaki sposób spędza Pan/Pani czas wolny od obowiązków szkolnych, zawodowych czy domowych?”, w %, N=259, możliwe wielokrotne wypowiedzi, ankieta papierowa i internetowa.

Jednym z celów diagnozy było wyszczególnienie partnerów, będących wsparciem dla Sandomierskiego Centrum Kultury. Tylko 27% badanych potrafi kogoś polecić do współpracy, jednocześnie tylko 2% wskazuje na siebie jako osobę, która może coś zaproponować w rozszerzeniu oferty SCK. Tak mały odsetek pozytywnych odpowiedzi świadczy o tym, że pomimo posiadania zainteresowań i pomysłów przez badanych brakuje im wiedzy o podmiotach (osoby, instytucji, organizacji) działających w sferze kultury, poczucia sprawczości czy własnej energii do działania. Warto podnieść świadomość mieszkańców na temat lokalnych zasobów i jednocześnie zachęcać do

podejmowania swoich własnych inicjatyw - *“Może są gdzieś w pobliżu, ale ja nikogo takiego nie znam”*.

Rysunek 16. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu aktywną osobę czy organizację, z którą ACK mogłoby nawiązać współpracę w celu realizacji spotkań, warsztatów, inicjatyw społecznych itp.?”, w %, N=170, ankieta papierowa.

Proponowana współpraca z organizacjami i instytucjami została opisana w części dotyczącej kultury w Sandomierzu. W osobnym dokumencie przekazana zostanie lista osób, wskazywanych przez mieszkańców Sandomierza, jako osoby z potencjałem do współpracy i realizacji własnych wydarzeń. Osoby te mogą:

- interesująco opowiadać o Sandomierzu,
- uczyć angielskiego seniorów,
- prowadzić warsztaty z szydełkowania czy robienia na drutach,
- prowadzić warsztaty z origami dla dzieci,
- prowadzić wieczory poetyckie,
- pisać wiersze i wierszowane życzenia,
- prowadzić blog kulinarny - Mienta Blog,
- prowadzić warsztat kulinarny,
- organizować spotkania z filmem i teatrem w domach kultury przy okazji konkretnych świąt (Dzień Dziecka, Dzień Kobiet itp.),
- wygłaszać krótkie prelekcje przed seansami,
- prowadzić edukację filmową młodszych oraz starszych,

- zorganizować czas z grami planszowymi dla dzieci i dorosłych,
- zorganizować inscenizacje/ rekonstrukcje historyczne,
- prowadzić zajęcia dla dzieci,
- prowadzić zajęcia taneczne,
- tworzyć interwencje artystyczne,
- prowadzić zajęcia związane z rękodziełem,
- prowadzić warsztaty edukacyjne, integrujących lokalną społeczność,
- prowadzić warsztaty zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych ze zdrowego żywienia, gotowania w zgodzie z naturą, permakultury, ogrodnictwa, przyrodniczych,
- poprowadzić zajęcia wokalne,
- prowadzić zajęcia z języka angielskiego rozbudzając ich zamięłowanie do nauki języków, poznawania innych kultur,
- poprowadzić zajęcia z wędkarstwa,
- prowadzić zajęcia teatralne,
- poprowadzić spotkania z regionalistą,
- przekazać wiedzę historyczną,
- prowadzić zajęcia informatyczne
- prowadzić zajęcia muzyczne,
- organizować wydarzenia związane z turystyką.

Miejsca ciekawe, sentymentalne, z potencjałem

Najczęściej wskazywane jest Stare Miasto, ponieważ posiada funkcję reprezentacyjno-historyczną. To miejsce jest „dumą” mieszkańców i powodem napływu turystów - “Bardzo chciałabym polecieć balonem nad Sandomierzem i zobaczyć panoramę miasta z lotu ptaka. W Sandomierzu jest wiele miejsc godnych uwagi”. Jest też miejscem wyciszenia (poza sezonem turystycznym) - “Rynek Starego Miasta urzeka spokojem, nostalgią, w połączeniu z gołębiami skłania do refleksji”. Nie ma jednoznacznego określenia na tą przestrzeń – czy to Stare Miasto, Starówka, Rynek.

Wskazywane są ulice np. ul. Staromiejska, ul. Browarna, ul. Żydowska, także poszczególne zabytki np. Dom Długosza, Brama Opatowska, Collegium Gostomianum, Ratusz, Trasa Podziemna, Mały Rynek, Rynek (wskazywane kościoły traktowane są jako obiekty sakralne i mają oddzielną kategorię). Na Rynku znajduje się również „Kino Starówka” (SCK) oraz Lapidarium pod Ratuszem (kawiarnia) wskazywane przez badanych.

Z miejsc o dużych walorach naturalnych wskazywany jest Park Piszczele, miejsce łączące Stary Sandomierz z Nowym Sandomierzem. Jest to też miejsce spotkań dla młodzieży, przestrzeń do spacerów i ciąg komunikacyjny dla pieszych i rowerzystów. W zimie jest tam wyciąg narciarski, w ciągu roku funkcjonuje kawiarnia. Miejscami spotkań są najczęściej również kawiarnie/restauracje (Lapidarium pod Ratuszem, Dominikańska, Cafe Kordegarda, Bajla Club, Iluzjon Art Cafe, pizzeria Amigo, Cafe Fusy). Najczęściej wspominane jest Lapidarium pod Ratuszem, gdzie odbywają się różne spotkania kulturalne i koncerty.

Miejsce spacerowe to Bulwar im. Marszałka J. Piłsudskiego i ogólnie nadbrzeże rzeki Wisły. Wspominana jest dawna funkcja rekreacyjna Wisły - kajaki.

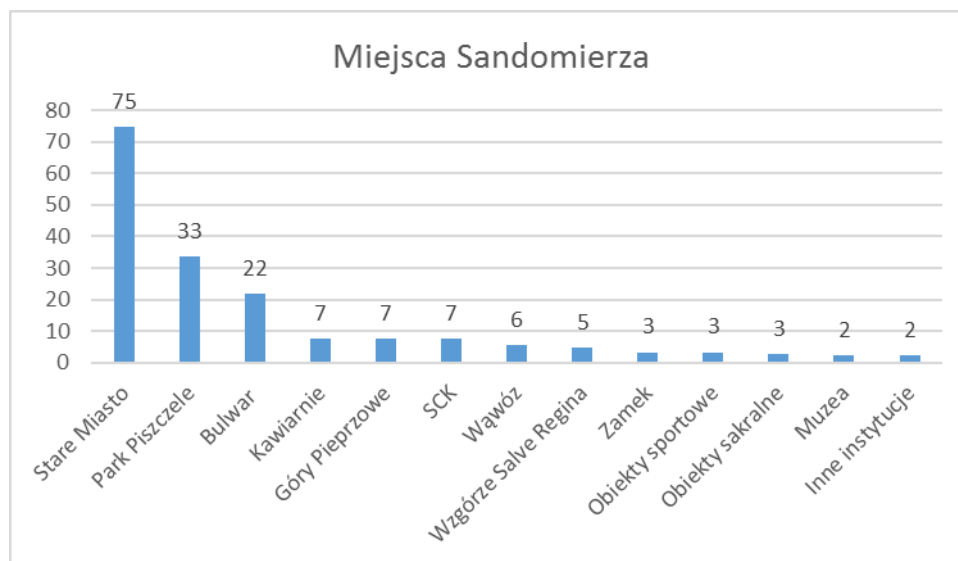
Rysunek 17. Zdjęcie z wystawy w Bramie Opatowskiej.

Pod względem przyrodniczym wskazywane są jako atrakcyjne również Góry Pieprzowe, wąwozy - “wąwozy sandomierskie są piękne, pełne fantastycznej przyrody” oraz Wzgórze Salve Regina.

Sandomierskie Centrum Kultury jest wspominane rzadko, najczęściej to „Kino Starówka” przyciąga uwagę mieszkańców. Zamek jest tutaj oddzielną kategorią, gdyż jest częścią Starego Miasta i zarazem zabytkową siedzibą Muzeum Okręgowego. Najrzadziej jako miejsce sentymentalne były wskazywane obiekty sportowe (w ankietach wymieniano następujące: Orlik na Hucie, basen, trasy rowerowe, MOSiR, siłownia, stadion Wisły), miejsca sakralne (w ankietach wymieniano następujące: Synagoga, kościół św. Jakuba, Bazylika Katedralna), muzea/galeria (w ankietach wymieniano następujące: Muzeum Diecezjalne, Biuro Wystaw Artystycznych, Galeria Otwarta) oraz instytucje kulturalne (MBP, Fabryka Ruchu, Dom Katolicki, Dom Twórczości Pani Alicji, Stajkowo).

Pojedyncze wypowiedzi dotyczyły: placu Papieskiego (im. Jana Pawła II), przedmieścia Rybitwy, Kozich Schodków, placów zabaw np. na ul. Żółkiewskiego, wzgórza Żmigród, parku miejskiego, galerii handlowej, doliny Opatówki, Wzgórza Katedralnego, Wzgórza Świętojakubskiego, winnic, „targowicy”, Podwała, Cmentarza Katedralnego.

Wydarzenia kulturalne odbywają się w Sandomierzu w różnych miejscach. Organizowane są “spotkania na Zamku z interesującymi ludźmi, spotkania w domu Długosza na koncertach, spotkania w Bibliotece Miejskiej”. Warte uwagi jest to, że pojawiają się miejsca prywatne oferujące zajęcia i animacje np. Fabryka Ruchu, Stajkowo.

Rysunek 18. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Proszę wymienić miejsca w Sandomierzu, które są dla Pani/Pana interesujące czy warte uwagi? Które miejsca są miejscem spotkań mieszkańców, jakie są miejscami sentymentalnymi?”. Pytanie otwarte pogrupowane w kategorie, w %, N=209, ankieta papierowa i internetowa.

W badaniach jakościowych (wywiady i mapowanie) mieszkańcy najczęściej wskazywali jako swoje ulubione następujące miejsca: Bulwar nad Wisłą, Rynek, Piszczele, plac zabaw przy ul. Żółkiewskiego, targowica, Brama Opatowska, Lapidarium pod Ratuszem, Góry Pieprzowe, Galeria Krakowska i basen. Z okolic wskazywane były Chwałki, Rzeczyca Mokra, Dwikozy. Dla dzieci również ważne miejsca to przedszkole, szkoła, świetlica np. na Hucie. Natomiast park miejskim wskazywany był jako smutny a nawet niebezpieczny.

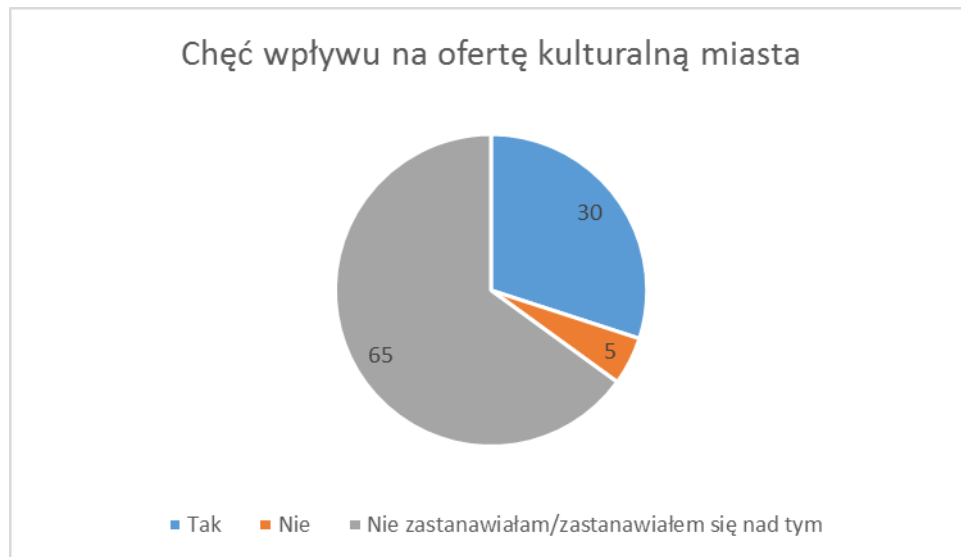
Rysunek 19. Mapowanie na pikniku. Fot. SCK.

Wpływ na ofertę kulturalną

Większość mieszkańców nie zastanawiała się nad tym, czy chciałoby mieć wpływ na ofertę kulturalną Sandomierza - 65%. Część osób było zaskoczonych tym, że mogłyby decydować lub nawet prowadzić własne inicjatywy kulturalne. Warto więc podjąć akcje umożliwiające mieszkańcom wpływ na kulturę w mieście, co może skutkować wzrostem zainteresowania działalnością kulturalną.

Tylko 5% zdecydowanie odrzuca możliwość decydowania o kulturze w Sandomierzu z różnych powodów. Natomiast 30% bardzo chętnie uczestniczyło by w planowaniu, czy decydowaniu o ofercie kulturalnej Sandomierza. Warto zadbać o to, żeby osoby, które są zainteresowane formą współdecydowania na poziomie instytucji,

a może nawet współtworzenia polityki kulturalnej miasta, miały tę możliwość. Działania partycypacyjne nie powinny omijać spraw związanych z kulturą.

Rysunek 20. Rozkład z wypowiedzi; „Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani mieć wpływ na ofertę kulturalną miasta?, w %, N=222, ankieta internetowa i papierowa.

Wśród badanych są już osoby, które angażują się w życie kulturalne miasta - *“Własne pomysły realizuję, często korzystając z bardzo przyjaznej współpracy z SCK”*. Niektórzy chcą mieć wpływ na ofertę kulturalną miasta np. poprzez wypowiedzenie się na forum odnośnie programu wydarzenia - *“poprzez zgłaszanie pomysłów i koncepcji”*, organizację spotkań z Komisją Rady Miasta czy poprzez ankiety. Przede wszystkim mieszkańcy chcieliby mieć wpływ na repertuar koncertów, wydarzeń, filmów czy zajęć np. poprzez *“możliwość wyrażania opinii, uwag, propozycji np. przez Internet”*. W szczególności preferowany jest kontakt on-line - *“zgłaszać pomysły, głosować”*. Zaangażowanie mieszkańców w kulturę w Sandomierzu to tworzenie własnych pomysłów oraz współpraca z instytucjami/organizacjami- *“współpracować w projektach wystaw artystycznych łączących takie dziedziny jak teatr, sztuka, fotografia”*. Pojawiają się też głosy, że już samo uczestniczenie w wydarzeniach jest częścią wpływania na ofertę kulturalną miasta (frekwencja). Niektórzy się wycofują z chęci wpływu na tworzenie kultury w mieście - *“myślę, że trudno by było sprostać wymaganiom każdego mieszkańca”*, *“jestem już wiekową osobą, nie mam pomysłów”*, *“są ludzie lepsi w organizacji”* czy po prostu brakuje im czasu.

5. POMYSŁY NA DZIAŁANIA

Mieszkańcy nie stosują sztywnego podziału na wydarzenia społeczne, kulturalne czy sportowe. Ważna jest dla nich idea spędzenia czasu z innymi osobami, z którymi łączą więzi rodzinne czy przyjacielskie lub zainteresowania.

Kategoria	Pomysły na działania
Muzyka	• Zajęcia muzyczne dla dzieci • Studio nagrań • Koncerty (więcej), w tym dla dzieci • Zajęcia grania na pianinie, gitarze • Konkursy piosenek, gry na instrumentach • Cykliczne imprezy muzyczne • Kółko muzyczne • Warsztatu śpiewu • Spotkania przy muzyce dla osób w podeszłym wieku
Taniec	• Zajęcia taneczne dla dzieci • Nauka tańców • Wieczorki taneczne • Zajęcia rytmiczne • Weekendowe warsztaty taneczne, np. nauka tanga czy salsy
Plastyczne, w tym projektowanie	• Zajęcia plastyczne np. dla dzieci • Zajęcia rysunkowe, wskazywane jest często graffiti • Spotkania ze sztuką • Wystawy dzieł sztuki np. obrazy • Wystawy w lochach sandomierskich • Warsztaty z zakresu projektowania • Rękodzieło np. szycie, tkactwo, garncarstwo • Warsztaty artystyczne z nowych dziedzin jak utwardzanie metodą Powertex, mixedmedia, foamiran (kwiaty z foamiranu) scrapbooking, cardmaking, filcowanie wełny czesankowej,
Historia	• Rekonstrukcje archeologiczne i historyczne • Przedstawienie zabytków, historii miasta i okolic • Spotkania historyczne • Imprezy z historią, tradycją i dawną kulturą miasta. • Prawdziwe i rzetelne rekonstrukcje historyczne,

	• Archopark w Sandomierzu • Wioska rycerska, imprezy rekonstrukcyjne w klimacie Biskupina. • Strzelanie z łuku. • Tradycje kulturowe związane z kalendarzem świąt polskich • Prezentacja źródeł dotyczących dawnego Sandomierza np. zdjęcia, książki, czasopisma • Rzemiosła historyczne. • Lekcje żywej historii i animacji dla dzieci z wykorzystaniem archeologii/ historii/ sztuki. • Spotkania pasjonatów i praktyków rekonstrukcji historycznej • Zajęcia związane z kulturą tradycyjną naszego regionu. • Warsztaty śpiewu tradycyjnego, występy, w oparciu o pieśni z naszego regionu. Zapraszanie śpiewaczek najstarszego pokolenia na spotkania w celu opowiadania o dawnych czasach i nauczania śpiewu. • Organizowanie cyklicznych potańcówek, raz w miesiącu, z kapelami grającymi muzykę tradycyjną. Połączonych z nauką tańców tradycyjnych.
Działania w przestrzeni	• Wyjście z ofertą i działaniami w obręb tkanki miejskiej • Pikniki • Imprezy plenerowe • Wielofunkcyjny park • Organizacja osiedlowych zawodów sportowych np. turniej dzikich drużyn • Amfiteatr • Sztuka w przestrzeni publicznej • Eventy typowo dla rodzin z małymi dziećmi • Zabawy dla dzieci prowadzone na placach zabaw co weekend przez animatorów.
Nauka	• Język angielski • Kursy dla seniorów • Miejsca do obserwacji przyrody i nauki związanej z geografią i biologią na obszarze miasta
Sport	• Zajęcia sportowe np. dla seniorów

	• Gry zespołowe • Sporty wodne (nad Wisłą jak były dawniej) • Wycieczki rowerowe np. dla dzieci • Edukacja rodziców w zakresie ćwiczeń dla niemowląt, dzieci i młodzieży. • Unowocześnienie oferty zajęć ruchowych • Inwestowanie w sprzęt/wyposażenie • Publiczne rowery • Dobrze wyposażona siłownia • Park przeszkód dla dzieci i dorosłych na odnodze rzecznej • Żeglarstwo na Wiśle • Dodatkowe boiska do piłki plażowej • Turnieje piłki nożnej • Zajęcia ze sztuk walki (inne niż karate) • Basen • Gimnastyka artystyczna • Bieganie • Wędkarstwo • Park sportowo-wypoczynkowy
Spotkania	• Spotkania z ciekawymi ludźmi • Kluby zainteresowań np. dla starszych • Spotkania historyczne, z kuchnią regionalną • Pikniki • Spotkania dla singli • Spotkania dla dorosłych
Teatr	• Kółko teatralne np. dla dzieci • Teatr (ogólnie) • Zajęcia z emisji głosu • Zajęcia z interpretacji tekstu i wyrażania emocji na scenie • Więcej sztuk teatralnych
Film	• Większy wybór filmów w Kinie • Letnie kino plenerowe • Warsztaty filmowe • Organizacja małego kina
Kuchnia	• Kurs gotowania • Spotkania z kuchnią regionalną • Zdrowa żywność • Zajęcia kulinarne dla dorosłych i dzieci • Warsztaty gotowania, dekoracji ciast, robienia czekolady
Turystyka	• Wyjazdy tematyczne

Przyroda/ogrodnictwo	• Ogólnie zajęcia z przyrodą i ogrodnictwie • Przyrodnicze punkty obserwacyjne • szkolenia dla rolników • Spacery ornitologiczne • warsztaty ogrodnicze - ogrody społeczne • Warsztaty przyrodnicze
Literatura	• Kółko czytelnicze • Spotkania z młodymi poetami
Fotografia	• Nauka fotografii
Nowoczesne technologie/multimedia	• Nauka programowania • Sprzęt typu „hoverboard”
Doszkalanie się zawodowe/samorozwój	• Kursy dla przyszłych animatorów kultury • Spotkania z coachingami

Zazwyczaj mieszkańcy mieli bardzo ogólne pomysły na prowadzenie działalności kulturalnej. Tylko niektóre spośród badanych osób miały konkretne pomysły odnośnie projektów, zajęć czy wydarzeń. Warto je zaprezentować.

Pomysł 1 - Sandomierz miasto sztuki

“Więcej alternatywnych działań artystycznych. Wyjście ze sztuką na ulice i zachęcanie mieszkańców do współtworzenia artystycznego wizerunku miasta, poprzez cykliczne i okazjonalne warsztaty, otwarte dla wszystkich. Zainteresowanie sztuką performance, której prekursorem w Polsce był Zbigniew Warpechowski, mieszkający obecnie w Sandomierzu a nieznany wielu mieszkańcom. Większe zwrócenie uwagi na lokalnych artystów i promowanie ich sztuki na wydarzeniach kulturalnych. Utworzenie z Sandomierza miasta sztuki, wykorzystując jego potencjał dla plenerów artystycznych oraz zaangażowanie lokalnych artystów. Stworzenie festiwalu sztuki, podczas którego warsztaty będą prowadzić lokalni artyści. Fotografowie, twórcy biżuterii, wokaliści, instrumentalni i inni, których jest wielu i są zaangażowani, łącząc to z występami artystycznymi w przestrzeni miasta. Warsztaty związane z obsługą programów do obróbki zdjęć oraz do tworzenia muzyki, które przyciągnęłyby młode pokolenie”.

Pomysł 2 - Muzeum Historii Sandomierza

“Zwiedzanie przez turystów Sandomierza w dużej mierze ogranicza się do oglądania poszczególnych obiektów i wysłuchania historii. Przyswajanie wiedzy w takich warunkach (np. uliczny hałas) ma charakter dość ograniczony, do tego nie oddaje całej panoramy zdarzeń. Stąd mój pomysł utworzenia Muzeum, w którym turysta mógłby się bardziej komfortowych warunkach, sprzyjającej lepszej percepcji, z historią miasta. Oprócz tradycyjnych eksponatów powinno być wyposażone w makiety grodu z różnych epok, bogate spektrum technik multimedialnych. To ostatnie pozwala w sposób bardziej obrazowy zaobserwować określone etapów dziejów. Uzupełnieniem takiego Muzeum mogłaby być rycerska część Kamienicy zagospodarowana przez Chorągiew Rycerstwa Ziemi Sandomierskiej”. Lokalizacja: Kamienica Oleśnickich

Pomysł III - Park zabaw typu gród warowny

“Turyści przyjeżdżający do Sandomierza z małymi dziećmi narzekają, że w mieście brak jest oferty dla młodszych (z oczywistych względów zwiedzanie interesuje ich w ograniczonym zakresie). Atrakcje typu gumowy zamek nie może pełnić tej roli. Uważam, że zbudowanie drewnianej twierdzy z jej atrybutami (wieże, schody itp.), lub wioski. Wykorzystując, że jednym z symboli Sandomierza jest Krępnianka, można by taki gród/wioskę wyposażać w różne tunele, labirynty, tor przeszkód z zagadkami o Sandomierzu”. Lokalizacja - plac u podnóża Starego Miasta

Pomysł IV - Galeria prac lokalnych artystów

“Miasto powinno odzyskać z prywatnych rąk Spichlerz i utworzyć tam galerię sztuki. W Sandomierzu sporo jest amatorsko parających się malarstwem, fotografią, rzeźbą, snycerstwem, ceramiką. Niestety nie ma w mieście miejsca gdzie mogliby zaprezentować swoje osiągnięcia. Lokalizacja - Spichlerz.

6. WNIOSKI

Kultura wskazywana jest przede wszystkim w odniesieniu do organizacji wydarzeń/zajęć dla dzieci. Pytając o sposoby spędzania czasu wolnego to, padają odpowiedzi związane z aktywnością w sferze kultury, aktywnością fizyczną (sportem)

czy po prostu spotkaniami. Kultura, to przede wszystkim kontakt z drugim człowiekiem. Mieszkańcom najbardziej doskwiera brak oferty dla wszystkich grup, zwłaszcza dla młodzieży i nastolatków, czy też małych dzieci. Często też wskazywano, że problemem jest brak integracji społecznej, dobrych relacji między ludźmi. Dla starszych mieszkańców ważnym problemem są utrudnienia komunikacyjne i brak wydarzeń w poszczególnych dzielnicach - ze względu na to, że miasto leży na wzgórzach osobom starszym trudno jest dotrzeć w poszczególne, oddalone miejsca, nawet na bardzo ich interesujące, wydarzenia. Dlatego ważne jest, by wydarzenia organizować w różnych dzielnicach. Podobnie istotne jest to dla rodzin z małymi dziećmi, dla których lokalność wydarzeń jest dużym ułatwieniem. Dla seniorów oprócz różnego rodzaju wydarzeń ważne są też miejsca spotkań. W sezonie turystycznym jest wiele realizowanych imprez kulturalnych w mieście, poza sezonem już zdecydowanie mniej.

Wnioski zostały pogrupowane w następujące kategorie:

Wzmacnianie tożsamości

- Działania powinny wspierać maksymalnie wykorzystanie siły twórczej lokalnego środowiska np. prezentacja lokalnych twórców/pasjonatów, współpraca organizacji/grup nieformalnych czy samych mieszkańców. Większość mieszkańców nie zna osób, którzy mogliby działać kulturalnie w Sandomierzu.
- Nawiązując do historii warto podejmować działania w tym kierunku dla dzieci i młodzieży np. lekcje żywej historii, rzemiosła historycznego.
- Warto zwrócić uwagę, by działania te kierowane były do mieszkańców przede wszystkim, a w drugiej kolejności do turystów.

Działanie w przestrzeni miasta i okolic

- Działania powinny być realizowane również poza Starym Miastem, zdecydowanie wchodząc w osiedla. W szczególności warto zwrócić uwagę na prawobrzeżną część miasta. Bliskość miasta Tarnobrzeg sprawia, że wiele osób z tego miasta korzysta z oferty kulturalnej Sandomierza. Można zaproponować działania budujące więzi pomiędzy mieszkańcami tych miast i okolic.
- Mieszkańcy cenią historyczną część Sandomierza i okolic, ale i również zwracają uwagę na walory przyrodnicze terenu, zwłaszcza związane z jego ukształtowaniem - wąwozy, Góry Pieprzowe. Mieszkańcy są zainteresowani poznaniem okolic Sandomierza.

Ulubioną formą spędzania czasu wolnego są spacery oraz wycieczki/wyjazdy. Można zaproponować działania integracyjne w plenerze związane z aktywną formą spędzania czasu wolnego. Można więc oprzeć niektóre propozycje na wspólnych wędrówkach i odkrywaniu miasta.

- Zainteresowaniem cieszą się wszelkie działania w plenerze. Organizacja pikników, realizowanych w związku z projektem była miłym zaskoczeniem dla mieszkańców. Warto dalej podejmować dalsze działania w tym kierunku włączając w to mieszkańców i różne organizacje. Organizacja wydarzeń plenerowych sprzyja integracji między mieszkańcami poszczególnych osiedli. Dodatkowo dużą zaletą działań plenerowych jest ich potencjał promocyjny. Imprezy realizowane w przestrzeniach miasta są naturalnym zaproszeniem nowych uczestników do korzystania ze swojej oferty.
- Z miejsc wskazywanych jako wartych uwagi to Stare Miasto (łącznie oraz z wyszczególnionymi różnymi zabytkami), Park Piszczele oraz Bulwar nad Wisłą. Zwracana jest szczególna uwaga na geograficzno-przyrodnicze miejsca takie, jak wąwozy oraz Góry Pieprzowe.

Grupy wiekowe

- Z grup wiekowych warto zwrócić uwagę na młodych rodziców, żeby mogli spędzać czas na różnych zajęciach z dziećmi. Przykład: organizowanie warsztatów dla dorosłych w celu przekazywania przez nich wiedzy/umiejętności dzieciom.
- Wśród grup wiekowych często wskazywane są dzieci i młodzież, dla których warto podejmować inicjatywy.
- Zajęcia cykliczne łączone dla różnych grup wiekowych lub też międzypokoleniowe byłyby wskazane.
- Należy tu zwrócić uwagę na młodzież szkolną, która także wskazywała brak interesującej dla nich oferty (nowoczesne formy spędzania czasu wolnego np.: parkour, nowe technologie, komputery i informatyka).

Zainteresowania

- Główne zainteresowania większości mieszkańców to film i muzyka. W obrębie zainteresowań jest również sport oraz spotkania z ludźmi np. pikniki, zloty fanów, czy też spotkania z ciekawymi ludźmi.

- Mieszkańcy Sandomierza wskazują jako formę spędzania czasu wolnego oglądanie telewizji/filmów, czytanie prasy/książek oraz wyjazdy/wycieczki/spacery oraz spotkania ze znajomymi (w szczególności w plenerze) .
- Duże zainteresowanie jest pokazami filmowymi w szczególności wśród dzieci i młodzieży. Przede wszystkim zainteresowanie jest kinem letnim.–
- Wskazywane są potrzeby związane z teatrem. Warto wzmocnić grupy teatralne działające w Sandomierzu.
- Mieszkańcy wskazują też na potrzebę dostępu do kultury wysokiej, aczkolwiek w rozsądnych cenach.
- Wśród pomysłów mieszkańców jest zwiększenie koncertów w plenerze, organizacja kół zainteresowań. Warto też organizować cykliczne potańcówki z kapelami grającymi muzykę tradycyjną, połączonych z nauką tańców tradycyjnych.

Integracja

- Mieszkańcy uważają, że kultura powinna wzmacniać integrację między mieszkańcami. Poprzez to można rozumieć integrację międzypokoleniową, międzysąsiedzką, a nawet między mieszkańcami miasta a podmiejskich miejscowości.

Ogólne postulaty mieszkańców z zakresu spędzania czasu wolnego (niekoniecznie związanego z kulturą).

- Zajęcia/wydarzenia powinny być różnorodne i dostępne w różnych miejscach Sandomierza (w lewobrzeżnej i prawobrzeżnej części). Instytucje powinny wychodzić z ofertą w przestrzeń miasta, tak by umożliwić łatwy do niej dostęp.
- Mieszkańcy cenią kulturę wysoką, chcieliby móc brać udział w koncertach muzyki poważnej, jazzowych, wystawach, spektaklach, operze czy operetce.
- Jak najczęściej należy w ciepłych miesiącach organizować wydarzenia plenerowe: pikniki, śniadania na trawie (też połączone ze spotkaniami czy warsztatami, np na temat zdrowej żywności)
- Pojawił się także postulat wybudowania domu kultury profesjonalnie wyposażonego m.in. w sprzęt multimedialny, dużą salę widowiskową, świetlicę i kawiarnię.

- Mieszkańcy chcą poznawać znane osoby/zespoły z różnych dziedzin kultury muzyki, teatru czy kabaretu. Młodzież chętnie spotkałaby się np. z blogerami.
- Warto organizować jak najwięcej koncertów.
- Organizować spotkania tematyczne dla osób o różnych, nawet niszowych zainteresowaniach.
- Warto zwrócić uwagę na dobór zajęć, które zainteresują chłopców i mężczyzn w różnym wieku.
- Są zainteresowane osoby wydarzeniami, zajęciami o różnej tematyce czy półkoloniami dla dzieci/wakacyjny klubik, dostępne także w czasie wakacji.
- Stworzenie dla osób starszych miejsc spotkań, otwartych świetlic, kawiarni w różnych punktach miasta.
- Mieszkańcy marzą o amfiteatrze.
- W ofercie warto zwrócić uwagę na miejsca i możliwości związane z aktywnością fizyczną.
- Coraz więcej osób interesuje się przyrodą, lubi ją obserwować.
- Mieszkańcy są zainteresowani poznawaniem miasta (miejsca i ludzie) i okolic. Poznanie nowych form turystyki tj. questy, geocaching, zwiedzanie tematyczne np. przyrodnicze, przemysłowe.
- Należy dalej rozwijać zainteresowania muzyczne, taneczne, plastyczne (tworzenie i obcowanie ze sztuką), teatralne czy czytelnicze.
- Wzrasta zainteresowanie tematami kulinarnym.
- Organizować warto wszelkie gry i zabawy dla zachęcenia dzieci i młodzież do aktywności poza światem wirtualnym.
- Organizacja wydarzeń integrujących i propagujących wydarzenia kulturalne oraz eventów typowo dla rodzin z małymi dziećmi.
- Organizacja bezpiecznego miejsca, gdzie rodzice mogą zostawić dzieci i iść zwiedzać miasto, czy być na wydarzeniach kulturalnych.
- Zwiększenie atrakcji dla turystów, nie tylko pod względem dostępności do zabytków.
- Zwrócenie uwagi na potrzeby młodzieży, tworzenie miejsc spotkań, ciekawych zajęć związanych z technologią, nowymi formami spędzania czasu wolnego i aktywnością fizyczną.

- Praca w kierunku wykorzystania siły twórczej lokalnego środowiska. Stworzenie lokalnej formy działania.
- Wsparcie finansowe utalentowanych dzieci i młodzieży.
- Wsparcie działalność kół zainteresowań, zespołów artystycznych na terenie szkół.

Realizacja diagnozy:

Lubelska Grupa Badawcza - Agnieszka Duda-Jastrzębska, Marta Nazaruk-Napora

Koordynatorka projektu - Marta Szpyra

Opiekunka z ramienia Narodowego Centrum Kultury - Teresa Jankowska

Zespół projektowy Sandomierskiego Centrum Kultury: Michał Andrys, Joanna Bartosik, Paweł Bujak, Wojtek Dumin, Maria Jaskot, Marcin Kawecki, Kamila Kremiec – Panek Beata Mojduška, Katarzyna Pająk.

Wolontariusze: Magdalena Głowacka, Piotr Kolański, Dominika Kurzańska, Małgorzata Pszczółnak.

Wspierające instytucje: Urząd Miejski w Sandomierzu, Dom Pracy Twórczej "Alicja".

Spis rysunków (wykresy i zdjęcia):

Rysunek 1. Ankieta papierowa. Fot. SCK.....	6
Rysunek 2. Ankieta „Przestaw się”. Fot. SCK.....	6
Rysunek 3. Warsztat kreatywny. Fot. SCK.....	7
Rysunek 4. Wiszące pytanie. Fot. SCK.....	8
Rysunek 5. Obraz czasu wolnego. Fot. SCK.....	8
Rysunek 6. I Piknik w Porcie Kultury.....	10
Rysunek 7. II Piknik na placu przy ul. Żółkiewskiego.....	10
Rysunek 8. III Piknik na Bulwarze.....	10
Rysunek 9. IV Piknik w Koćmierzowie	10
Rysunek 10. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Jak oceniasz ofertę kulturalną Sandomierza?”, w %, N=171, ankieta „wydzieranka”.	14
Rysunek 11. Mapa instytucji działające w Sandomierzu. Fot. M. Nazaruk-Napora.....	15
Rysunek 12. Tablica ogłoszeniowa w Sandomierzu. Fot. M. Nazaruk-Napora.....	18
Rysunek 13. Rozkład odpowiedzi: „Jaki według Pana/Pani powinien być idealny Dom Kultury?”, w %, N=176, ankieta papierowa i internetowa.....	20
Rysunek 14. Rozkład odpowiedzi: „Proszę wskazać co Pana/Pani najbardziej interesuje?”, w %, N=259, możliwość wielokrotnej wypowiedzi, ankieta papierowa i internetowa.	22
Rysunek 15. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „W jaki sposób spędza Pan/Pani czas wolny od obowiązków szkolnych, zawodowych czy domowych?, w %, N=259, możliwe wielokrotne wypowiedzi, ankieta papierowa i internetowa.	23
Rysunek 16. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy zna Pan/Pani w swoim otoczeniu aktywną osobę czy organizację, z którą ACK mogłoby nawiązać współpracę w celu realizacji spotkań, warsztatów, inicjatyw społecznych itp.?”, w %, N=170, ankieta papierowa.	24
Rysunek 17. Zdjęcie z wystawy w Bramie Opatowskiej.	26
Rysunek 18. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Proszę wymienić miejsca w Sandomierzu, które są dla Pani/Pana interesujące czy warte uwagi? Które miejsca są miejscem spotkań mieszkańców, jakie są miejscami sentymentalnymi?. Pytanie otwarte pogrupowane w kategorie, w %, N=209, ankieta papierowa i internetowa.	28
Rysunek 19. Mapowanie na pikniku. Fot. SCK.	29
Rysunek 20. Rozkład z wypowiedzi; „Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani mieć wpływ na ofertę kulturalną miasta?, w %, N=222, ankieta internetowa i papierowa.	30

